

Národní
filmový
archiv

Workshop Kina v Československu

23. května 2024

kino Ponrepo, Bartolomějská 11, Praha 1

   narodnifilmovyarchiv
www.nfa.cz

10:30–11:50

1. blok Data(báze)

(4×15 min příspěvky, 15 min diskuze)

chair: Ladislav Cubr, Národní filmový archiv

Ivan Klimeš, Národní filmový archiv – Katedra filmových studií FF UK

Sokolská kina tehdy (1931) a nyní (1951). Na příkladu žup východočeských

V roce 1931 pořídil pravděpodobně biografický odbor Československé obce sokolské sadu velkoformátových barevně vyvedených grafů s celou řadou statistických údajů týkajících se sokolských kin v celkem 50 župách tehdejšího Československa. Jde o zcela neznámý zdroj, od doby jeho vzniku evidentně nikým nevyužívaný, který má velkou informační hodnotu i značný interpretační potenciál. Na jeho základě se příspěvek pokusí zahlédnout, zda se něco a případně co se sokolskými kiny stalo jejich zestátněním/znárodněním.

Petr Klíma, Pěstuj prostor, z. s.

Invalid, Hvězda, Elektra a další. Plzeňský architektonický manuál a kina

Těžiště příspěvku bude spočívat v představení plzeňských biografů, které mají kořeny v meziválečné době, a v nastínění jejich následného stavebního vývoje, stejně jako osudu po roce 1989. Příspěvek zdůrazní roli Plzeňského architektonického manuálu (PAM) coby nástroje zprostředkování architektury kin veřejnosti a zároveň paměťový instrument svého druhu.

Terézia Porubčanská, Ústav filmu a audiovizuální kultury FF MU

Vizualizácia historických dát pre účely propagácie, vzdelávania a podpory turizmu

Projekt aplikovaného výskumu s názvom „Relační databáze, mapové projekce a vizualizace dat pro účely propagace, vzdělávání a podpory turizmu – realizace na příkladu zlínské filmové kultury“ který vznikol na Ústavu filmu a audiovizuálních studií na Masarykově univerzitě, si dal za úlohu přiblížit dějiny kinematografie v Zlíne odborníkovi a súčasne aj širokej verejnosti. V rámci tohto projektu bolo v prvom rade zozbierané a digitalizované veľké množstvo dát pochádzajúcich prevažne z archívnych materiálov, pre ktoré bola vyvinutá relačná databáza štruktúrovaná na mieru špecifických požiadaviek projektu. V druhej fáze bolo pre tieto dáta vytvorené prostredie s niekoľkourovňovou vizualizáciou zameriavajúcou sa vždy na vybraný atribút historických dát. V tejto prezentácii predstavím požiadavky a rozhodnutia stojace ako za výstavbou databázy, tak aj za samotným dizajnom webovej aplikácie prezentujúcej obsah databázy v atraktívnej a prístupnej podobe.

Vladislava Říhová – Anna Waisserová, Fakulta restaurování UPCE

Sochy a města. Umělecké a architektonické webové databáze jako nástroj pro efektivní péči o poválečná díla ve veřejném prostoru. Příklad Litomyšl / Kino Sokol

Umělecká díla ve veřejném prostoru z druhé poloviny 20. století patří spolu s dobovými architektonickými realizacemi do nejohroženější skupiny našeho kulturního dědictví. Odborná webová databáze Sochy a města

(www.sochyamesta.cz) eviduje a identifikuje tyto mnohdy rychle mizející objekty 50.–80. let napříč Českou republikou, a to především s cílem vytvořit praktické nástroje pro jejich záchranu. Mimo jiné tak poskytuje ucelený „informační servis“ při rehabilitaci ohrožených poválečných realizací, např. Kina Sokol v Litomyšli rekonstruovaného v 70. letech podle projektu Jaroslava Šusty.

11:50–13:00 **přestávka na oběd**

13:00–14:20 **2. blok Architektura a interiér kin** **(4×15 min příspěvky, 15 min diskuze)** **chair: Sylva Poláková, Národní filmový archiv**

Vladislava Říhová, Fakulta restaurování UPCE

Inventarizace hodnotných prvků kina ve Vrchlabí

Budova kina (čp. 270) ve Vrchlabí byla vystavěna v roce 1927 podle modernistického návrhu Richarda Broscheho z České Lípy (*Büro für Theater und Bühnenbau akad. arch. R. Brosche, B. Leipa*). Dodnes se zachovala s mnoha autentickými detaily exteriéru i interiérového vybavení. Průzkum a inventarizace vznikly v roce 2020 v nevyužívaném objektu na základě zadání majitele objektu – města Vrchlabí. Příspěvek prezentuje kombinaci základní archivní rešerše a inventarizace prvků in situ: dekor fasády, okení a dveřní výplně, úpravy povrchů, mobiliář a vybavovací předměty.

Matěj Bekera, Východočeské muzeum v Pardubicích

Pardubická kina Jas a Sport jako kulturní fenomény města

Příspěvek představí vznik a umělecké hodnoty budov, v nichž fungovala pardubická kina BIO Národní – „Červeného kříže“ (později Jas) a Sport. Prezentace je zaměřena na kvalitu funkcionalistických projektů Karla Řepy a Josefa Gočára, které se velmi rychle staly kulturními fenomény nejen praporepublikových Pardubic. Příspěvek krátce představí také programovou skladbu kin a jejich přerod do znárodněné ekonomiky po roce 1948.

Ilona Machová – Jan Slanina, Bio Central

Bedřich Šimon – autor neznámý

Projekt Bedřich Šimon – autor neznámý spočíval ve vytvoření výstavy o pátrání po autorovi mozaiky ve dvoraně Bio Central v Hradci Králové. Hledání autora mozaiky zvané Sputnik, která byla na přelomu 60. a 70. let vytvořena speciálně pro vstupní prostor bývalého kina Jas (dnes Bio Central), probíhá již od ledna 2023. Do té doby jsme jméno autora neznali a neznámý byl i pro odborníky z oboru umění. Jen díky šťastné náhodě jsme na něj narazili v Československém filmovém týdeníku. Po zjištění autorství jsme pátrali v archivech a zároveň jsme získali údaje o rodině autora a navázali kontakt s jeho příbuznými, zejména vnučkou Zuzanou de Francesco, která v současnosti žije v Itálii. Právě na návštěvě u ní jsme získali materiály na výstavu, jejíž vernisáž proběhla 9. listopadu 2023. Upozornění

na málo známého autora také upomíná na další díla ve veřejném prostoru. Jejich autoři jsou ale často, stejně jako Bedřich Šimon, neznámí.

Lukáš Veverka, Fakulta architektury ČVUT – Národní památkový ústav
Kulturáky stojí, ale obstály?

Významné architektonické i umělecké zpracování, role urbanistického středobodu, ale i ideologický obsah, to vše dalo kulturním domům výjimečné postavení v rámci poválečné architektury. Přesto se zájem o ně stupňuje teprve během posledního desetiletí a postupně mizí apriorní předpojatost vůči „reliktvům minulého režimu“. Přednáška bude komplexně sledovat vznik fenoménu od jeho počátků v 19. století, přes první republiku, až po jednotlivé etapy od roku 1945 do 70. let. Zaměříme se na klíčové poválečné realizace a neopomineme ani společenskou či legislativní situaci, ve které kulturní domy vznikaly.

14:20–14:40
přestávka

14:40–15:55
3. blok Kinoprovoz po roce 1945
(4×15 min příspěvky, 15 min diskuze)
chair: Luboš Marek, Národní filmový archiv

Marek Danko, Národní filmový archiv – Katedra filmových studií FF UK
Emil Sirotek ve funkci zplnomocněnce pro správu státních kin 1945–1948

Příspěvek bude pojednávat o působení Emila Sirotky ve funkci zplnomocněnce pro správu státních kin v letech 1945–1948. Přiblíží tak první roky zestátněné kinematografie z hlediska průběhu přebírání biografů do rukou státu. Představena bude struktura státní správy kin a hlavní problémy, které musel Sirotek v rámci své agendy řešit. Ty se týkaly zejména neochoty Československá obce sokolské předávat své biografy státní správě. Příspěvek bude vycházet zejména z archivních pramenů a dobových periodik, jeho ambicí tak bude nastítnit tehdejší diskurz týkající se problematiky kin v období několika prvních let po konci druhé světové války.

Libor Staněk, Státní okresní archiv Strakonice
Kina v okrese Vodňany 1948–1960

Po roce 1948 byl v rámci nového územního zřízení ustanoven samostatný okres Vodňany, jenž fungoval do roku 1960. Během tohoto období se na jeho území nacházelo celkově pět stálých kin. Jejich úkolem bylo zajistit hlavní filmovou nabídku pro celý okres. Kde se tato kina nacházela? V jakém byla technickém stavu? V jakých číslech se pohybovala jejich návštěvnost? Hrála nějakou roli v nastolování nastupujícího politického režimu? Jak fungoval projekt takzvaného putovního kina? Na tuto paletu otázek by rád předkládaný příspěvek přinesl odpovědi.

Jaromír Blažejovský, Ústav filmu a audiovizuální kultury FF MU

„Širokoúhlé kino Vesmír v Zastávce u Brna uvádí tyto programy:“

Příspěvek přiblíží programovací a reklamní praxi širokoúhlého kina ve spádové obci nepříliš vzdálené od velkého města v letech 1967–1987, a to na příkladu kina Vesmír v Zastávce. Bude nás zajímat kinofikace daného regionu, jak vypadal typický víkendový a všední program, jak byly nasazovány žánrové a artové tituly, včetně formátu 70 mm, kterak kino Vesmír přistupovalo ke snímkům ze socialistických zemí, jaká byla praxe reprízování, jak biograf soutěžil s kinem Panorama v nedalekých Rosicích u Brna, jakými popiskami byly filmy propagovány, jak kino používalo vývěsní skříňky a plakátovací plochy a jak se programování měnilo v průběhu politických změn od konce šedesátých let do pozdní normalizace, včetně dočasného sloučení Zastávky s Rosicemi v roce 1981. Podkladem budou dochované programové materiály kin z archivu autora, jeho osobní vzpomínky a deníkové zápisky i dobový tisk.

Jana Kořínková – Hana Fajstauerová, Regionální muzeum a galerie Jičín

100 let Biografu Český ráj v Jičíně, 1923–2023

Jičínský biograf oslavil v prosinci loňského roku 100 let od svého vzniku. Při této příležitosti připravilo jičínské muzeum výstavu a ve spolupráci s Kulturním zařízením města Jičína i publikaci k tomuto tématu. Historie budovy a činnost Družstva legionářů a válečných poškozců (a jejich nástupců po zestátnění) je podrobně zpracovaná na základě archivních, obrazových materiálů a vzpomínek potomků významných představitelů spojených s touto kulturní činností města. Prezentace se bude soustředit na období po roce 1945, které ale bude zasazeno do souvislostí celého stoletého vývoje. V příspěvku se dotkneme institucionálních dějin, architektury budovy, výstavby, rekonstrukce, ale i návštěvnosti a nabídky programů bía v různých časových etapách.

15:55–16:10
přestávka

16:10–17:30

**4. blok Technika a provoz kinosálů
(4×15 min příspěvky, 15 min diskuze)**

chair: Marie Barešová, Národní filmový archiv

Tomáš Vyšinský, Střední průmyslová škola sdělovací techniky

Promítací stroje v československých kinech

Promítací stroj byl odjakživa srdcem každé promítací kabiny. Tento složitý mechanismus vytváří ze sekvence filmových políček audiovizuální představení. Výrobci projektorů proto měli velkou zodpovědnost – zásobit svými kvalitními výrobky kina. Politická situace však od doby znárodnění průmyslových podniků nepřála plnohodnotnému rozvoji a dostatečné konkurenceschopnosti tuzemských promítacích strojů. To mělo za následek nutnost importu zahraničních technologií. Přednáška má za cíl seznámit posluchače s technologickým stavem promítacích kabin v druhé polovině 20. století a klíčovými okamžiky, které ovlivnily lokální výrobu promítacích strojů v Československu.

Tereza Frodlová, Národní filmový archiv – Katedra filmových studií FF UK

Vidět plasticky. Stereoskopické kino Praha v letech 1955–1956

Vývoj filmové techniky po druhé světové válce bývá tradičně spojován s nástupem nových formátů, které měly diváky v období klesající návštěvnosti přilákat zpátky do kin. Navzdory izolaci od západního světa po roce 1948 dokázal československý filmový průmysl poměrně pružně reagovat na nové trendy v oblasti filmové techniky a iniciovat vlastní výzkumy nových systémů. Díky tomu měli diváci v polovině 50. let možnost navštívit v Praze na Václavském náměstí kino Praha, které bylo speciálně upraveno pro promítání stereoskopických filmů. V příspěvku se zaměříme nejen na technické vybavení kina, jeho provoz a programovou skladbu, ale nahlédneme také jeho význam v rámci socialistické kultury a způsob, jakým její dobový tisk využíval k prorežimní propagandě.

Viktor John, Katedra filmových studií FF UK

Kino amatérských filmů v Kutné Hoře za normalizace i poté

Výzkum Kina amatérských filmů v Kutné Hoře se skrže dějiny každodennosti zaobírá tím, jak kutnohorští filmoví amatéři mohli spravovat vlastní kino, které bylo jakousi možností představovat (okrajovou) amatérskou tvorbu široké veřejnosti. Zároveň se však ptá po tom, jak kutnohorští filmoví amatéři obstarávali každodenní provoz, jak často promítali, jakou to mělo symboliku v době normalizace, kdy amatérský film pravděpodobně byl jakousi skryší před všudypřítomným státním dozorem, podobně jako například chalupářství. Důležitým faktorem v rámci výzkumu je to, že toto kino bylo prvním svého druhu v Československu, zároveň však i fenoménem, o kterém toho v současném stavu bádání o amatérském filmu tolik nevíme.

Zuzana Poláková, Archeologický ústav SAV, v. v. i. Nitra
Záchranný archeologický výskum v Kine Palace v Nitre

V rokoch 2022 a 2023 sme realizovali záchranný archeologický výskum v súvislosti s obnovou Kina Palace na Radlinského ulici v Nitre. Rekonštrukcia je súčasťou realizácie projektu Kreatívneho centra Nitra. Kino bolo postavené z iniciatívy Prvej slovenskej filmovej spoločnosti Limbora v Bratislave v rokoch 1925–1926. Stavbu na základe projektu architekta Friedricha Weinwurma realizoval miestny staviteľ Ignác Weil. V roku 1930 bolo kino uspošobené na premietanie zvukových filmov ako prvé na území Slovenska. Jedným z najvýznamnejších nálezov počas výskumu bolo odkrytie orchestriska pri východnej stene budovy. Orchesterisko ako priestor pre hudobný sprievod bolo neoddeliteľnou súčasťou kina pre nemý film. Znížený priestor prekrytý dvoma vrstvami drevenej podlahy bol prístupný schodiskom. Zo zásypu orchestriska sme získali veľký počet hnutelného materiálu. Odkrytie orchestriska pôvodného kina pre nemý film je jednoznačne prvým takýmto počínom z hľadiska archeológie na území Slovenska.

17:30
záverečné shrnutí

18:00
vernisaž výstavy

19:00
projekce filmu [Portréty přízraků](#)